N^ro 77.

GAZETA KORRESPONDENTA

WARSZAWSKIEGO I ZAGRANICZNEGO

Z WARSZAWY DNIA 25. WRZESNIA ROKU 1798. we WTOREK.

z Berlina dnia 18. Września.

Królewsko-Szwedzki Admirał Hrabia *de Wasa* (Xiąże *Sudermanii*) po kilko-dniowym tu bawieniu, wyiechał z całą świtą swoią do *Drezna*.

z Londynu dnia 4. Września.

Gazeta dworska sobotnia umieszcza list następuiący, pisany do P. *William Wickham*. „Z zamku *Dublińskiego* dnia 29. *Sierpnia*. W nieprzytomności Vice-Króla dozwol WPan, abym (dla uwiadomienia o tym Xiążęcia de *Portland*) doniosł mu, iż *Francuzi* na d. 27. z rana attakowali Gen: *Lake* w stanowisku iego pod *Castlebar* i przymusili go do cofnienia, w przód nim mogł ieszcze woyska swoie zebrać. Wspomniony Generał donosi w prawdzie, iż strata iego nie była znaczną, przymuszonym był iednak zostawić na placu 6. sztuk armat.„ Z listow dziś z rana odebranych dowiaduiemy się, iż *Francuzi* do *Tuam* wkroczyli. Vice-Król zebrai woyko w *Athlone*.„ (Podpisano) CASTLEREAGH.— List ten sprawił tu tym większe zatrwożenie, że wraz z nim przyszła także wiadomość, iż niektóre regimenta nasze broń złożyły, lecz następuiący urzędowy rapport z zamku *Dublińskiego* pod d. 30. Sierpnia nic o tym nie wzmiankuie. „Z główney kwatery Vice-Króla w *Athlone* przyszła dziś z rana wiadomość, iż tenże zebrał tam znaczną siłę woyska, i ma w zamiarze dziś ieszcze z rana wyruszyć przeciw nieprzyiacielowi i przymusić go do potyczki. Jeszcze nie iest pewnością, aby nieprzyiaciel wkroczył głębiey w kray z *Castlebaru*. Gen: *Lake* był w *Tuam* i połączy się z Vice-Królem. Gen: *Taylor* iest w *Boyle*.— List także Xiążęcia de *Portland*, do Prezydenta miasta *Londynu* pisany, stosownie do listow odebranych z zamku *Londyńskiego* pod d. 30. Sierpnia zaprzecza wiadomości iakoby nieprzyiaciel do *Tuam* miał wkroczyć.— Woysko z którym Vice-Król z *Athlone* wymaszerował wynosi do 8000 ludzi, procz korpusu Gen: *Lake* który z *Ballinamore* i *Tuam* wyszedł dla złączenia się z nim. Przyszła tu wielka liczba listow prywatnych z *Irlandyi*, które zawieraią w sobie rozmaite okoliczności, nayosobliwsze z nich są następuiące. Gen: *Lake* który na dniu 25. z *Dublina* wyszedł, przybył nazaiutrz w wieczor pod *Castlebar*, gdzie rozkazał ściągnąć całemu woysku w okolicy stoiącemu, to iednak spoźniło się z przyiściem, a Gen: *Lake* został napadniętym od nieprzyiaciela i pobitym. Inne listy zapewniaią, iż *Francuzi* użyli w tey mierze fortelu, zaczęli attakować woysko Królewskie przez żołnierzy swoich przebranych w suknie wieyskie, po czym zaraz w ucieczkę poszli. Gen: *Lake* kazał ich nayspiesznie ścigać, a rozumieiąc ich bydź słabemi, ruszył z woyskiem dla opanowania obozu, lecz gdy woysko zbliżyło się do bateryow nieprzyiacielskich ukrytych za rozstawionemi namiotami i wozami ammunicyinemi, całemi szeregami na placu padało. Regiment *Fencibles* naypierwey pierzchnął, potym ieden regiment *Irlandzki*. Generał *Lake* został niebespiecznie rannym, i o mało co w niewolę się nie dostał. Adjutant iego zabitym. Woyska Królewskie do 800. ludzi utraciły. *Francuzow* zginęło 70. Ponieważ zaś wielu officerow *Angielskich* w ręce się ich dostało, przeto wysłali 2. ludzi swoich z chorągwią białą do Gen: *Lake*, dla umowienia zamiany, ale obay ci *Francuzi* zastrzeleni zostali od żołnierzy Królewskich, na co ulkarżał się mocno Generał *Francuzki* przed Margrabią *Cornwallis*, który rozkazał rzeczy tey iak naysurowiey dochodzić.— Biskup z *Killala* znayduiący się w niewoli *Francuzkiey* pisze. „iż nieprzyiaciel obchodzi się z nim z nayWiększym szacunkiem i grzecznością. *Francuzi* płacą wszystko hoynie co tylko zakupuią. Zdaie się, iż maią z sobą bardzo wiele *gwineow Angielskich*. Kiedy konia kupuią, każą go otaxować dwom sędziom pokoiu, i podług tey taxy natychmiast płacą, a odbieraiący pieniądze kwit im dać musi. — Insurgenci przy *Francuzach* będący, dobra lorda *Tyrawly* zrabowali i 120. wołow ztamtąd zaięli.— Nie dwa regimenta milicyine iak głoszono, ale ieden regiment *Szkocki* i dwa *Izlandzkie* przeszły do nieprzyiaciela.—W *Dublinie* znowu policya takaż sama wprowadzona, iak za czasow insurrekcyi. Wszystkie domy o godzinie 9. w wieczor muszą być zamknięte i aż do 5. godziny z rana nikt na ulicy pokazać się nie może. Mocne patrole piesze i konne przeieżdżaią się po mieście i warty wszędzie są podwoione. Drogi prowadzące do *Dublina* pełne są zbiegłych familiow, które schronienia w tym mieście szukaią. Z *Wicklow* kilka kuryerow przybyło, ponieważ zaś rząd nic z ich depeszow nie ogłasza, łatwo więc wnieść można, iż musieli zatrważaiące przywieść doniesienia, zwłaszcza że znaczny zbior ammunicyi posłano w tamte strony. — Słychać iż w gorach tego hrabstwa insurgenci zebrali się w znaczney sile pod dowodztwem pewnego *Holt*.— Jak tylko *Francuzi* wylądowali, ubrali zaraz w mundury swoie 500. mieszkańcow. O wielości złączonych z *Francuzami Irlandczykow* z pewnością nie wiemy. Liczbę ich iednak podaią iuż do 18,000.— *Killala* iest port znaczny, maiący przed sobą łańcuch, który wstrzymuie okręty od zawiiania do niego.— *Ballina* opanowana od nieprzyiaciela, leży o 20. mil od *Sligo*.— Trzy fregaty *Francuzkie* uszły zapewne przed ścigaiącemi okrętami naszemi, gdyż były iuż na 100. mil morskich odległe, gdy tamte za niemi popłynęły.— Pomimo tych iednak wiadomości, rząd rozgłasza, iakoby Gen: Francuzki *Sarsan* miał oświadczyć, iż się zawiodł na przyobiecanym wsparciu od insurgentow, iż położenie swoie nie sądzi być bespiecznym, i że attak przypuścił tylko dla tego, aby nie czyniono mu potym zarzutow lękliwego serca, i żeby mógł z tym większym honorem kapitulować. Zapewnia także rząd, iż lud *Irlandzki* bynaymniey nie okazuie skłonności do odnowienia insurrekcyi.

Na dniu 28. Gazety *Irlandzkie* umieściły następuiące oświadczenie więźniow stanu. „Czytaiąc w rozmaitych gazetach zmyślone wypisy z rapportu rady tayney, i z indagacyi przez nas odbytey w kommissyach od wyższey i niższey izby wyznaczonych, zostaliśmy przymuszeni zapewnić publiczność, iż wspomnione wypisy z wielkim naszym podziwieniem, naygrubszym są kłamstwem, a do ktorych nie tylko wyznanie nasze żadnych nie dało powodow, ale nad to w wielu mieyscach zupełnie im się sprzeciwiaią. Zapewniamy przytym naszych przyiacioł, iż nie tylko żadnego nazwiska osoby nie wymieniliśmy, ale nad to na mocy zawartey z rządem konwencyi, niechcieliśmy wcale odpowiadać na zapytania, ktoreby komużkolwiek szkodliwe być mogły.

(podpisano) *Arthur Oconnor*, *Emmet*, *Macnevin*.

To oświadczenie sprawiło długie i ważne spory w parlamencie. Na d. 27. P. *Hutchinson* nazwał to oświadczenie paszkwilem na parlament, i manifestem mogącym zrobić rewolucyą, dla czego żądał aby wydawcy gazet, ktory ie umieścili aresztowani zostali. Wydawcy iednak powołani na dniu 28. do parlamentu, dowiedli iż wspomnione wyżey rapporta, na które więźniowie stanu ulkarżali się, nie pochodziły od tayney rady, ale od kopistow ktory przytomni na sessyach parlamentowych, treść onych piszą, i potym do gazet oddaią. Partya rządowa okazywała się w tey mierze pobłażaiącą i łagodną, ale partya *Beresfordzka* wyszła z gniewem z izby niższey, wyrzucaiąc pierwszey, iż zdradza naylepszych przyiacioł konstytucyi, i że nayWiększey winie podpada za to, iż się wdała w konwencyą z więźniami stanu. — Wszakże wkrotce potym oddzielono PP. *Oconnor*, *Emmet* i *Macnevin* każdego do osobney izby.— Ostatnia gazeta dworska umieszcza list admirała *Kingsmill* z *Cork*, w którym ten donosi, iż kapitan *Butterfield* schwytał okręt Francuzki *Neptun*, po odbytey godzinney walce. Płynął on z *Mauritus* do *Bordeaux* i miał na sobie 52. maytkow, 270. żołnierzy i 20. armat. — W *Lymington* zebrane woysko otrzymało rozkaz wsiadania na okręty i popłynienia do *Irlandyi*. Na dniu 1. t. m. woysko G. *Cornwallis* dochodziło do 13,000. ludzi, procz korpusu 2,200. ludzi pod kommendą G. *Hülse*, które ieszcze złączyć się z nim miało.— Do *Dover* przybyli iuż z niewoli Francuzkiey Generał *Coote* i Major *England*. Maią pozwolenie na słowo honoru bawienia w *Anglij* przez trzy miesiące.— W *Indyach* wschodnich obawiamy się teraz bardzo zerwania pokoiu z *Tippo-Saibem*.— Dwa baty pocztowe z *Hamburga* nie doszły do nas, ieden z nich ma być zaięty przez kapra Francuzkiego.— Bogaty okręt *Hiszpański* od 80. armat uniknął baczności okrętow naszych, i zawinął do *Vigo*. Miał on na sobie 14. millionow talarow i gubernatora z *Havannah*, który iest bratem Xcia Pokoiu.

z Londynu dnia 7. Września.

Ostatni urzędowy rapport z *Irlandyi* iest następuiący. *Do Prezydenta miasta Dublina*.— Z *kancellaryi woienney dnia 6. Września*. Milordzie! Mam honor donieść Ci, iż podług ostatnich odebranych listow od Vice-Króla *Irlandyi* pod dniem 1. t. m. z *Konck-Hill*, nieprzyiaciel ieszcze w *Castlebar* zatrzymuie się, wszelkie iednak powody każą się domyślać, iż siła iego za nadto wielką podaną była, mieszkańcy także z nim się łączący, są tylko z klassow niższych, i w liczbie nie znakomitey. Mam także ukontentowanie z tegoż samego źrzódła zapewnić WPana, iż żadna znaczna niechęć nie okazała się we wszystkich częściach państwa. Tę uwagę osądziłem potrzebą przyłączyć, przez wzgląd na niektore artykuły umieszczone w rozmaitych gazetach.— *Portland*.— Podług listow datowanych pod dniem 2. dowiaduiemy się, iż Margrabia *Cornwallis* stanął z woyskiem swoim w *Konck-Hill* przy *Tuam*. Czekał tam ieszcze na drugi i 29ty regiment, które iuż z *Wexford* w drodze były, i miał dopiero attakować nieprzyiaciela, w mniemaniu iż mu się podda na dyrekcyą. Nikt z osob pierwszey dystynkcyi, nie złączył się z *Francuzami* procz Pana *Lake*, który iednak widząc iak źle trafił, miał uczynić Generałom *Angielskim* propozycyą poddania się, co mu iednak odmowionym zostało.— Pulkownik Robert *Craufon* miał iak mowią opasać małe korpus insurgentow przy *Kilmaine*, będące iuż w marszu dla złączenia się z *Francuzami*.— Mowią także, iż lord *Cornwallis* w drodze ku nieprzyiacielowi rozmaite osoby z więzienia uwolnił, które zaraz wzięły się do oręża, i poszły z nim dla odparcia nieprzyiaciela.— W *Cork* schwytano inżeniera *Francuzkiego* z iednym Xiędzem Katolickim, ktorzy się tam od nieiakiego czasu ukrywali. Major *Smith* przytrzymał w *Robertstown* ieden wydział tayny insurgentow w czasie sessyi przez nich odbywaney.— Dom P. *Mahon* w *Castlebar* został od własnych iego czynszownikow zburzony.— Wszystkie wiadomości naydokładnieysze zapewniaią, iż siła *Francuzow* do 7000. wynosi, i że procz broni i ammunicyi przywieźli z sobą mundury dla 10. batallionow, każdego od 600. ludzi.— Na moście i gościńcach do *Dublina* prowadzących warty podwoione zostały. Dnia 1. w nocy był tam wielki allarm, gdyż się obawiano insurrekcyi w mieście, wszakże cała noc spokoynie przeszła.— Woz pocztowy *Galway* napotkał na Lorda *Cornwallis* w marszu iego z *Athlone* do *Tuam*. Podrożni dwie godziny zatrzymać się musieli

do póki woyſko nie przeszło.— Insurgenci wszedłszy z *Francuzami* do *Caſtlebar*, miaſto to zrabowali.— Przeszło 90. więźniow ſtanu wypuszczono na wolność w *Dublinie* pod warunkiem, iż na całe życie oddalą ſię z *Irlandyi*. W tych liczbie znayduią ſię także naczelnicy, którzy mieli ſkładać Dyrektoryat nowey Rzpltey *Irlandzkiey*, to ieſt: *Arthur Oconnor, Emmet, Macnevin, Neilson, Jackson, Sweetmann* etc.— Naczelnicy partyi oppozycyiney Angielſkiey PP. *Bedford, Norſolk, Fox, Tierney, Sheridan, Erſkine*, którzy tak podchlebne Panu *Arthur Oconnor* dali świadectwo w czaſie sądu na niego w *Maidſtone*, i oświadczyli, iż w opiniach politycznych zupełnie z nim ſię zgadzaią, uwikłani teraz zoſtali w przykre położenie, gdyż z rapportu tayney rady *Irlandzkiey* okazuie ſię, iż tenże *Oconnor* był pierwszą sprężyną tamteyszey republikanckiey rewolucyi. Pisma miniſteryalne nie spuszczaią tego z baczności swoiey, i wielu ſię domyśla że będą pociągnięci do surowszey odpowiedzialności a przynaymniey znaczenie ich w parlamencie wielce szkodować będzie. — Mowiono wczoray, iż *Francuzi* mieli ieszcze doświadczać wylądowania w *Bantry Bay*, ale to ieszcze potwierdzenia potrzebuie.

W parlamencie *Irlandzkim* W. Kanclerz podał bill amneſtyi Króla Jmci dla insurgentow, którzy ſię ſtawią i przyſięgę wierności złożą; wyiąwszy *Napper Tandy* i kilku innych. Bill ten zoſtał przyiętym, nie można iednak uważać go pardonem powszechnym, gdyż wyłącza z pod tego dobrodzieyſtwa wszyſtkich tych, którzy przyięli ſłużbę u szefow insurrekcyinych, albo u nieprzyiaciela przeciw własney oyczyźnie, iako też tych, którzy poſiadali urzędy w ziednoczeniu *Irlandzkim* w rozmaitych departamentach, aż do wydziału wykonawczego.— Regiment milicyi *Glocester* ofiarował ſłużyć dobrowolnie przeciw *Irlandyi*, ieſt w nim do 1000. ludzi. Regimenta przeznaczone do *Wschodnich Indyow, Gibraltaru*, i przylądka *dobrey nadziei* wſtrzymane zoſtały w *Portsmouth*. Nawet flotta do *Portugalij* przeznaczona iuż tam nie popłynie.— Liſty partykularne z *Irlandyi* donoszą ieszcze naſtępuiące wiadomości.— *Caſtlebar* ieſt mieysce bardzo obronne. Oboz *Francuzki* tamże założony, ma po prawey i lewey ſtronie, tudzież w tyle ieziora rzeki i gory, tak, że go nie można iak od *Tuam* attakować. Nadto miaſto leży na ięzyku ziemnym, w tyle którego rozległe ſą paſtwiſka, tak dalece, iż nieprzyiaciel bynaymniey niedoſtaku bydła cierpieć nie będzie. Przez wspomnione ieziora i gory, mieszkańcy okoliczni przeprowadzili *Francuzow*, co ſię naywięcey przyłożyło do porażki G. *Lake*, który w tey okolicy napadnięty nie umiał sobie poradzić. Potyczka ta miała być naykrwawsza, gdyż *Francuzi* mieli z sobą 15. sztuk armat nowego wcale wynalazku. Samych officerow *Angielſkich* zgineło 22. Pomiędzy generałami *Francuzkiemi* ma także kommendę xiądz *Irlandzki Kane*, który ieſt rodem z hrabſtwa *Mayo*. Generał *Francuzki* wydał manifeſt do ludu *Irlandzkiego* w takiey zupełnie treści, iak był manifeſt Generała *Hoche*, kiedy wylądował. Dochodzą, iż w *Irlandyi* był drukowanym. Lord *Morris* i baron *Flood* maiący dobra w hrabſtwie *Wexford*, czekali na summę 7. od 8000. funtow, która z tamtąd przyſłana im być miała, nie odebrali iednak iak 30. gwineow, gdyż czynszownicy oświadczyli, iż więcey dać nie mogą, przez wzgląd zniszczenia, iakie w rewolucyi ponieśli.— Z rapportu tayney rady pokazuie ſię, iż w czaſie powſtania *Irlandzkiego* odebrano insurgentom 4.810. karabinow, 70,630. pikow, 4463. piſtoletow, procz pałaszow, armat etc. etc. etc. — Sześć maytkow *Irlandzkich* należących do okrętu *Cezar* powieszonych zoſtało, za to, iż sprzyſięgli ſię zabić swego kapitana, i okręt do *Breſt* zaprowadzić.— W *Portsmouth, Harwich* i na *Tamizie* przez kilka dni *embargo* na wſzyſtkie okręty włożone zoſtało, a to dla ukrycia przed nieprzyiacielem taiemney wyprawy, która z *Tamizy* wypłyneła, a gdzie mogła być bardziey w sekrecie zachowaną iak w innym iakimkolwiek porcie. Wypłyneła iuż na morze, i ſkłada ſię z dwóch liniowych okrętow, 4. fregat, 8 ſtatkow bombardyerſkich etc. Wiatr był pomyślny, i zapewne muſiała iuż przybić do brzegow *Hollenderſkich*, ieżli tam była przeznaczoną. Wielu iednak domyśla ſię, iż poydzie ku *Havre*, gdyż włożone *embargo* trzy dni tylko trwało i rozciągało ſię do *Plymouth*. Naypodobnieyszą rzeczą ieſt, iż ma w zamiarze zniszczyć te uzbroienia, które w *Texel*, w *Havre* i w innych portach są poczynione, w celu przeſłania woyſka do *Irlandyi*. Miniſteryalne iednak gazety zaprzeczaią tym naznaczonym flocie przeznaczeniom.— Z *Plimouth* pod d. 4. Września donoszą, iż tam przybyła piękna fregata Francuzka *Dekada* od 44. armat z 336. ludźmi, którą okręty nasze przy przylądku *Finiſterre* schwytały. Powracała ona z *Cayenny* do *Breſt*, gdzie wysadziła 300. xięży i kilku członkow konwencyi na wygnanie ſkazanych. Procz tego okręty nasze zaięły także kapra Francuzkiego *Kolumb* od 12. armat. Od flotty *Angielſkiey* przed *Breſt* krążącey, przybyły okręty liniowe *Bellona* i *Robuſte*. Milicya *Lancashire* wſiadła tu iuż na okręty *Haarlem, Experiment* i *Druid* dla popłynienia za naypierwszym pomyślnym wiatrem do *Irlandyi*. — Niektórzy ziednoczeni *Irlandczykowie* którzy do *Lizbony* uciekli, zoſtali tam przytrzymani na rekwizycyą tamteyszego poſła naszego Pana *Walpole*.

Od Admirała *Nelson* żadnych urzędowych nie mamy wiadomości, nawet od Lorda *Vincent* osobliwszych donieſień nieodebraliśmy.— Oſtatnia gazeta dworſka donoſi w kształcie manifeſtu, iż te wszyſtkie brzegi morza *śrzodziemnego*, które od *Francuzow* są zaięte, albo należą do rządów pod wpływem *Francuzkim* zoſtaiących, mianowicie brzegi i porty *Genueńſkie* i dawniey Papiezkie, uważane będą iako nieprzyiacielſkie, i mieszkańcy ich traktowani bydź maią iako nieprzyiaciele Króla *Angielſkiego*.— Korwety *Francuzkie Merkury* i *Zofia* zaięte zoſtały przez nasze okręty.— Lord *Seymour* ſkłada urząd swoy Lorda Admiralicyi, Admirał *Mann* ma bydź iego naſtępcą.— Roznieſiona pogłoſka iakoby flotta *Breſteńſka* wypłyneła na morze nie potwierdza ſię, wszakże iedna iey dywizya ciągle ieſt na wypłynieniu.— Przy odeyściu poczty do Kaffenhauzu *Lloyds* przybyły wiadomości, iż iedna z fregat *Francuzkich*, które woyſko w *Killala* wysadziły, schwytaną zoſtała, iż Lord *Cornwallis* attakował *Francuzow* i poraził, po czym zamyślał ich opasać i zabrać w niewolą, iż *Francuzi* uczynili propozycyą Lordowi *Cornwallis* poddania ſię, byleby w kapitulacyą umieścił także *Irlandczykow* z niemi znayduiących ſię, ale te wszyſtkie wiadomości wielkiego potwierdzenia potrzebuią.

WALKA FRANCYI z W. BRYTANIĄ. *(z Poſſelta.)*

Z pomiędzy mocarſtw związanych przeciw *Francyi*, iedno ieſt, przeciw któremu śmiała zasada rewolucyina (*nowy nieprzyiaciel, nowe zwycięztwo*) mało dokazać mogła, iedno które na morzu, żywiole ſwoim, żadney bez zwycięztwa walki nie odbyło, iedno które zagarniało zdobycze bez utraty cala ziemi, iedno nakoniec, które niezmierną maſſę długow, i prawie iuż niepodobną, w 5ciu leciech w dwoynasob pomnożyło, a od wszyſtkich opuszczone sprzymierzeńcow, ſtoi ieszcze w zawodzie nie iuż mogącym mu przynieść zwycięztwo lub klęſkę, ale ſtanowiącym bytność iego lub zniszczenie. Tym zadziwiaiącym mocarſtwem ieſt W. *Brytania*. To wszyſtko co miniſtrowie *Angielſcy* o upadku Rzeczypospolitey *Francuzkiey* przepowiadali, zniszczonym zoſtało. Lecz z drugiey ſtrony wypadki, z których we *Francyi* wrożono upadek potęgi *Angielſkiey* zdawały ſię owszem nowemi ią wzmagać ſiłami. I tak np. *Anglicy* wypędzeni zoſtali z *Tulonu*, iakiż dzień świetny dla Rzpltey! Ale ci wychodząc częścią zachwycaią, częścią niszczą tamże marynarkę *Francuzką*. Woyſko lądowe *Anglikow* porażone w *Niderlandach*, cofa ſię nazad do kraiu swego, gdy tym czasem *Francuzi* wchodzą do *Amſterdamu*. Co za raz piorunowy muſiał być dla uszu *Pitta*.—*Francuzi* w *Amſterdamie*,—iak pomnożona potęga morſka *francuzka*! Ale *Anglicy* korzyſtaią z tego drogiego wypadku, zaymuiąc *przylądek dobrey nadziei, Ceylan* etc. a połączona ſiła morſka *Francyi z Hollandyą*, tyleż podowczas przeciw potędze troyzęba *Angielſkiego* dokazała, ile wprzod sama przez ſię marynarka *francuzka*. Sprzykrzywszy sobie nakoniec konwencya narodowa zamiaſt głoszenia okazałych dzieł ſwoich flottow, odbierać smutne o nich doniesienia, przemieniła w r. 1795. całą tę woynę morſką w woynę kaprow. Ale rozległa marynarka W. *Brytanii* okrywa z podwoioną czuynością cały handel morſki, a tym ſposobem i ten zamiar po części chybionym zoſtał. Nowa potym chmura zbiera ſię nad *Anglią*. *Hiszpania* zawiera pokoy z Rzpltą i zaraz potym wypowiada woynę W. *Brytaniy*. Lecz okręty *Hiszpańſkie* nie maią na sobie maytkow *Angielſkich*, a tak choć połączone ſiły morſkie *Francyi Hollandyi, i Hiſzpaniy*, nie mogą iednak pokonać nieprzyiaciołki ſwoiey. Znowu inny ukazuie ſię widok. Wodz 27. letni w pierwszey swoiey kampaniy tyle dokazuie na ſtałym lądzie, ile wszyscy admirałowie *Francuzcy, Hiszpańſcy, i Hollenderscy*, na morzu nie dokazali. Sam odgłos zwycięztw iego wypędza *Anglikow* z *Korsyki*, i zamyka dla nich wszyſtkie porty *Włoſkie*. Niech teraz (mowiono w *Paryżu*) dumni wyspiarze towarami całego świata magazyny swoie napełniaią, w pośrzod całey obfitości ſwoiey, którey wywieść nie będą mogli, na wzor *Tantala* konać będą. Ale *Francya i Hollandya* iedyne rywalki handlu W. *Brytanij*, nie więcey teraz produktow wyrabiaią, ani ich więcey z osad swoich wywożą, a mogąż pańſtwa *Europy* obeyść ſię bez nich, możeż ta część świata wyrzec ſię tak łatwo produktow zbytkowych obu *Indyow*, które przez używanie kilku wiekow ſtały ſię iey potrzebą, poki ie ieszcze otrzymuie nieco drożey przez okrążenie drogi. *Hamburg* był teraz ſkładem towarow *Angielſkich* dla reszty *Europy*, a milliony płyneły z tamtąd do W. *Brytanij*. Tym czasem potrzeby W. *Brytanij* do prowadzenia woyny były niezmierne. Naygłownieyszą podporą iey potęgi był kredyt, to czarodzieyſtwo polityczne w iſtocie ſamey wątłe, na pozor iednak poſtać olbrzymią maiące, dla tego tylko że w niego wszyscy wierzyli. Bankcetle *Angielſkie* miały wielką powagę, ale w roku 1796. powſtaie znagła nieufność, niewiadomo iak i dla czego. Wszyscy chcą z banku pieniądze swoie odbierać, rząd iednak nie daie mu nawet czasu tłumaczenia ſię w tey mierze, lecz zakazuie wypłacać gotowizną, a parlament potwierdza ten wyrok. Což ztąd wynikać może, upadek banku, albo upadek wartości papierow. Bynaymniey. Bank toż samo ma zaufanie iak dawniey, a bankcetle iego tyle ważą, ile zawsze ważyły. A co miało być ciosem *Anglij*, ſtaie ſię iey podporą. Rownyż los sprzyia *Anglij* przy końcu r. 1796. kiedy ieden z nayodważnieyszych i naybiegleyszych wodzow Rzpltey *Hoche*, nie napotkawszy na żaden okręt *Angielſki* ſtawa u brzegow *Irlandyi*, gdy tym czasem nagły ſzturm (podobno naywiernieyszy w całey woynie przymierzeniec *Anglij*) nazad go do brzegow *Francyi* odpycha. Lecz pomimo tych wszyſtkich korzyści nigdy położenie *Anglij*, nie było krytycznieysze iak w teraznieyszym czaſie. Nieład intereſſow ſkarbowych ieſt iſtotną zasadą (sprawdzoną w hiſtoryi) upadku pańſtw, a ten sam ciężar długow, który przyspieszył rewolucyą we *Francyi*, gotuie prędzey lub poźniey podobnąż dla *Angliy*.— Narod w pierwszych okropnych latach ogniem, mieczem i głodem uciśniony od gabinetu *Londyńſkiego*, a iednak nie pokonany, chce teraz okazałą zemſtę odnieść z tego iednego nieprzyiaciela ſwego, iakiey nam przykładu żadne dzieie ieszcze nie podaią. Więcey to bowiem ieſt iak walka *Rzymu z Kartaginą*. Senat *Rzymſki* chciał tylko obalić *Kartaginę*, dyrektoryat *Francuzki* wsparty na szczęściu, które tyle dobrodzieyſtw przyniosło Rzpltey, nie ma innego planu, iak rewolucyonować W. *Brytanią*. „ Rząd W. *Brytaniy* nie może oſtać obok *Francyi*. „ rzekł *Reveillere Lepaux* w publiczney audyencyi dyrektoryatu. Dyrektoryat zadawszy cios handlowi *Angielſkiemu* przez wyroki ſwoie zabraniaiące przywozu towarow *Angielſkich* i nakazuiące zabieranie wszelkich okrętow niemi naładowanych, przedſiebierze wylądowanie w *Irlandyi*. Z śmiałym uczuciem tych licznych zwycięztw iakie odnioſł nad naybitnieyszemi woyſkami *Europy* poſtępuie naprzòd, gdy tym czasem odpieraiący myśli tylko iak ſię utrzymać w położeniu ſwoim. Mechanizm polityczny podlega takim samym prawom, co mechanizm fizyczny. Moc ciała będącego w ruchu tym większą ieſt, im większą ieſt maſſa iego, pomnożona przez szybkość obrotow. Smieli ſię *Anglicy* z armiow *Francuzkich* maiących do nich przybydź na ballonach lub pod wodą. Smieli ſię z ſtatkow nowego wynalazku, i tratwow noszących na ſobie całą dywizyą woyſka *francuzkiego*. Tym czasem znikneło omamienie, i tylko pozoſtała poſtać koloſſalna wyprawy.

z Paryża dnia 8. Września.

Zaczynaią tu wierzyć, iż zachodzące zatargi z gabinetem *Wiedeńſkim* ułożone zoſtaną, i pokoy będzie utrzymanym.— Mianowany miniſtrem woiennym w *Helwecyi* Ob. *Keller* kommendant w *Brugge* (a nie *Reynier* iak głoszono) ieſt ten sam, który nie dawno z 300. ludźmi 1500. *Anglikow* pod *Oſtendą* poraził, i w niewolą ich zabrał.— Z *Breſt* pod d. 1. Września donoszą co następuie: „Cały konwoy od 91. ſtatkow przewozowych ſzczęśliwie z *Nantes* do rzeki *Bernardet* przybył. Zawiera w sobie wszyſtkie materyały potrzebne do uzbraiania naszego, i wkrotce będziemy mieć sposobność ſłużenia daley przyiaciołom wolności.„— Nikt nie może teraz odwiedzać papieża w klasztorze kartuzow w *Florencyi*, bez wyraźnego pozwolenia miniſtra *Toſkańſkiego Maufredini.* Fałszywą ieſt pogłoſka, iakoby miniſter policyi *Lecarlier* miał urząd ſwoy ſkładać.— Obywatel *Semonville* przybył tu z *Medyolanu.* — W *Bern* w czaſie kiedy przyſięga obywatelſka ſkładaną była, powſtał pożar, który dwa domy pochłonął. Kommiſſarz *Francuzki Rapinat* poſłał 20,000. liwrow na wsparcie nieszczęśliwym pogorzelcom, podobnież znaczne ſummy dali GG. *Schauenburg* i *Lorge.*— Jeszcze przed opanowaniem *Malty*, tamteyszy patryota wyraźnie był pisał, iż teraz pora ieſt, aby *Francuzi* wyspę tę zaięli. Dziś uſkarza ſię bardzo, iż nie korzyſtaią z okoliczności w opanowaniu *Sycyliy.* Dziennikarze popieraią tę myśl i okazuią możność iey wykonania.— Ob. *Truguet* ma zamiar oſiąść w *Madrycie.* Przeciw złożonemu *Hiſzpańſkiemu* miniſtrowi ſprawiedliwości *Jovellanos* inkwizycya wydała pismo, oſkarżaiąc go, iż ieſt uczonym, xiążki zagraniczne czyta i nie ieſt dobrym katolikiem.— Miniſter morſki ogłoſił dwa piękne czyny zaſługuiące na pochwałę publiczną: „Gdy niedawno bat rybacki z *Dieppe* ściganym był od korwety *Angielſkiey*, aż pod baterye portu, 12letni chłopiec ſtał przez cały czas na moście ſtatku tego, kula trafiła go w udo, ale ani ta rana, ani szeleſt kul, ani krzyk nieprzyiaciela nie potrafiły go wyruszyć z tego mieysca. Zszedł z moſtu w ten czas dopiero, gdy ſtatek uszedł iuż niebespieczeńſtwa.“— Gdy inny ſtatek z *l'Orient* zaiętym zoſtał od *Anglikow*, nieprzyiaciel z 4. ludźmi na nim znayduiącemi ſię dwóch tylko chciał wziąść w niewolą. Rzucono los, a ten padł na iednego biednego człowieka oyca 3. dzieci, który miał iuż po trzeci raz w niewolą ſię doſtać. Na ten wyrok losu, łzy ſię rzuciły nieszczęśliwemu. Te widząc Ob. *Epine* zawołał. „Nie ieſtem żonaty, przeto mogę twoie mieysce zaſtąpić.„

Redaktor zawiera w sobie obszerny Artykuł o zdarzeniach wynikłych z powodu 18. *Fructidora.* Wyſtawiwſzy iego pożytki, dodaie: Nie wiele potrzeba ażeby były oſtatecznym uwieńczone pokoiem. Mieymy tylko więcey zaufania w ludziach którym ie winni ieſteśmy, mniey ſkłonności do nabywania własnego kosztem publicznego kredytu, a nadewſzyſtko ażeby niezapominać, iż konspiratorowie przez opanowanie dochodow, ledwo niedokonali upadku wolności. Potrzebne ieſt mocne przedſiewzięcie doſtarczenia Rządowi potrzebnych źrzodeł, ażeby odnieść zwycięſtwo nad nową koalicyą, która tak dziſiay, iako i przed rokiem, w wycieńczeniu naszym pokłada swe zaufanie; doſtateczne urządzenie dochodow, i pewne podatkow zebranie, zniszczą te wſzyſtkie nadzieie.

W dniu uroczyſtości 18. *Fructidora*, w samo południe, wyſtrzał armatny dał znak o zebraniu ſię Reprezentantow Ludu na zwyczayne mieysce ich ſeſſyow. Dała ſię ſłyſzeć liczna muzyka. Niezmierne gminy obywatelow napełniły ganki i poboczne do ſali weyścia. Po uſkutecznionym przez orkeſtrę himnie 18. *Fructidora*, Prezydent Rady Ob. *Daunou* zabrał głos ſtosowny do tey uroczyſtości, którego treść naſtępuiąca: „Rzplta zewnątrz niezwyciężona, upadała iuż pod razami nieprzyiacioł wewnętrznych. Zwątlono iey Prawa, ochydzono Uſtawy, zniszczono dochody, a dla iey obrońcow iuż oſtateczną zbliżano zgubę. Słowem, w śrzodku mieſiąca *Fructidor* niezoſtawało iuż dla Rzpltey nadziei, tylko w odważnych śrzodkach, iakiemi ſię Narody ocalić lub zgubić mogą, a które w gwałtownych użyte niebespieczeńſtwach, same są wielkiemi niebespieczeńſtwami. Ledwo zamiary konspiratorow zniszczone zoſtały, natychmiaſt widzą ſię od swoich nikczemnych pomocnikow opuszczonemi. To ogromne miaſto tym czasem w głębokiey spokoyności zoſtaie, a wiadomość o ich upadku, żadney w pracach publicznych nie przynosi przerwy. Dzięki członkom Dyrektoryatu i obydwoch Rad Prawodawcom. Wkrótce po tym zdarzeniu, traktat w *Campo Formio*, ta znakomita pamiątka spokoynych *Francyi* zamiarow, pocieszyła Narody osłabione tylu walkami. W pośrzod naszych zwycięſtw możemy zapewnić, iż żaden traktat pokoiu nie zniszczy żadney Rzpltey; Należy ſię zaſtanowić ile odmian woyna uczynić może, *Francya* ſzanuie wſzyſtkie Rządy, i daie głos swoy za pokoiem świata: Raczey pokoy, niż nowe tryumfy, ale raczey woyna, niżeli nowe podſtępy. Tym czasem gdy nauki i kunszta pod dowodztwem iednego z naszych Bohatyrow niosąc swoią chwałę, i po dalekich ią kraiach rozpościeraiąc, uſkuteczniaią znakomite swoie zamiary, opowiadać wam dobrodzieyſtwa 18. *Fructidora*, ieſt to mówić o cudach które ten dzień przygotował. Dzień ten był drugim początkiem Rzpltey, powrocił iey dzielność i przeznaczenie, odzyſkał wſzyſtkie utracone pożytki, przygotował te, które po nim naſtąpiły, i ieszcze naſtępować będą. Niech więc na zawsze iaśnieie, niech będzie obchodzony przez wſzyſtkich Republikanow, przyiacioł ſprawiedliwości, łaſkawości, wolności i konſtytucyi.— Rada nakazała drukowanie tey mowy w 12. exemplarzach.— Muzyka wygrywała *Ofiarę Oyczyznie* i *Himn Odiazdu.* Seſſya zakończyła ſię okrzykami *niech żyie Rzplta.*

Oczekuią tu w *Paryżu* na P. *de Nozara*, nadzwyczaynego ambaſſadora *Portugalſkiego*, który iedzie w zamiarze traktowania o pokoy z Dyrektoryatem.— Jeden z naszych dziennikow zapewnia, iż ambaſſador *Neapolitańſki* wybiera ſię do wyiazdu z *Paryża.*

Rząd nasz odebrał wiadomość, iż *Anglicy* opuścili *Môlé, St. Nicolas, Jeremie* etc. zgoła to wszyſtko co tylko dotąd poſiadali w *St, Domingo.* Ten ſzczęśliwy wypadek winniśmy połączonym obrotom Generałow *Hedouville i Touſſaint Louverture.* Użyli oraz nayłagodnieyszych śrzodkow dla zakończenia nieszczęść mieszkańcow tey osady; proklamacye przez nich wydane w mieyscach, które koleyno zdobywali, obiecuią powszechne darowanie winy, co ſię nawet rozciąga aż do murzynow, którzy od panow swoich byli przymuszonemi do podnieſienia broni przeciwko Rzpltey.

Na poparcie wiadomości o *St. Domingo*, wydano na publiczność naſtępuiące Pismo.

Dziennik urzędowy z St. Domingo 19. *Floreal*

Generał i Agent prywatny Dyrektoryatu Wyk: pospieſza z uwiadomieniem władz Cywilnych i woyſkowych oraz wszyſtkich Obywatelow wyspy *St. Domingo*, iż Generał kommenderuiący *Touſſaint-Louverture*, donoſi mu pod 18. t. m. iż nadał *Anglikom* pięcio-tygodniowe na lądzie zawieszenie broni, iako czas potrzebny na wynieſienie ſię z mieysc które poſiadali w części zachodniey, a które dziś, dnia 20. miały powrocić pod panowanie Rzpltey. To ważne zawoiowanie okolic *Port-au-Prince* i S. *Marka*, Rzplta winna ieſt mądrym układom Generała kommenderuiącego, niespracowaney iego dzielności w ich uſkutecznieniu, męztwu woyſka którym dowodzi, i nieograniezonemu poświęceniu ſię z iakim toż woyſko znoſiło naywiększe trudy, i niedoſtatek nayokropnieyszy.—

(Podpisano) T. HEDOUVILLE.

Po tym piſmie naſtępuie Proklamacya Generała kommenderuiącego Ob: *Touſſaint-Louverture* do wszyſtkich *Francuzow* mieszkaiących w części zachodniey przez *Anglikow* dotąd zaiętey. W tey Proklamacyi wyraża, iż powodowany ludzkością, przyrzeka dla nich imieniem Rządu *Francuzkiego*, wspaniałą niepamięć na przeszłe okoliczności, a przez osobne Artykuły, zapewnia im bespieczeńſtwo i wsparcie.

Ob. *Lacombe St. Michel* Ambaſſador mianowany do *Neapolu*, znayduie ſię od 15. dni w *Tulonie*, zkąd ma na przeznaczone sobie mieysce popłynąć.— 1500. ludzi w krótce wypłyną z tego portu pod zaſłoną iednego liniowego okrętu, iedney fregaty i iedney korwety, z żywnościami, ammunicyą i innemi potrzebami do *Korsyki.*— Członek Dyrektoryatu *Rewbell* spodziewany tu ieſt po iutrze. Dnia 2. t, m. wyiechać iuż miał z *Plombieres.*

Podług niektórych liſtow z kraiow *Niemieckich* (mówi iedno z pism naszych) Ob. *Sieyes* ma być w tym momencie mocno zatrudniony intereſſem ſekularyzacyow, Ta okoliczność będzie iedną z nayważnieyszych pomiędzy temi, które ſię w *Raſtad* roztrząsać maią, gdy teraźnieysze trudności, iak ſię możemy ſpodziewać, w krotkim czaſie załatwionemi zoſtaną. Zasada tey sekularyzacyi iuż ieſt wprawdzie przyięta, lecz przyſtosowanie i rozciągłość oney dozna rożnego rodzaiu przeszkod.

Trzy ſtatki *Hiszpańſkie* wypłyneły z *Malagi* na szukanie w samym porcie *Gibraltarſkim* tabaki w liściach, dla opatrzenia fabryk *Sewilſkich*, należących do Króla *Hiszpańſkiego.* Te ſtatki przy wyiściu swoim z *Gibraltaru*, napotkane były przez korsarza *Francuzkiego*, który z przyczyny iż nie miały innych paszportow iak tylko od rządu *Angielſkiego*, zabrał ie i zaprowadził do portu *Algeſiras.* Tym ſposobem trzy ſtatki *Hiszpańſkie* w własnym swym porcie sprzedanemi zoſtaną.

Zdaie ſię iż Dyrektoryat chce utrzymać pokoy z Cesarzem, gdyż kroki nieprzyiacielſkie iuż by do tych czas były rozpoczęte.— W iednym z zgromadzeń *Angielſkich* w *Londynie* podane zoſtało naſtępuiące zapytanie do rozwiązania. Przez co upor i dzikość *Pitta* pokonaną i ugłaſkaną być może, czy przez pokoy, czy przez reformę parlamentu, czy przez ożenienie?— W *Rzymie* wyszła proklamacya do obywatelow pod tytułem: *Duch Nummy do Rzymian.* Niektóre z niey wypisy są godne wzmiankowania. „Nie dosyć ieſt (mòwi ona) być wolnym, lecz należy zaſłużyć na wolność. Wyſtawcie sobie w tym celu przykłady wielkich waszych przodkow. Jakież do naśladowania wzory! Wasi woiownicy depcą ślady *Scipionow, Pawłow Emiliuſzow, Fabiuſzow,* a bohaterowie wasi przypominaią sobie tego wodza, który po 10cio-letnich zwycięztwach iadł rzepę z naczyń glinianych własnemi rękami zaſianą. Wasze małżonki powinny czytać obowiązki wierności, które *Lukrecya* i *Arria* krwią własną zapisały. Wasze matki niech naśladuią *Kornelią*, która dzieci swoie za naypięknieyszą ozdobę swoią poczytywała. Wasi synowie, niech będą na wzor *Grachow* chlubą i miłością matek. Jeżli kto z was chce z ſiebie ofiarę zrobić dla wolności, niech wſtąpi na *Forum* i rzeknie do ſiebie: *Tu Kurcyusz rzucił ſię w przepaść.* Chciwy przewodzenia niech spoyrzy na ſkałę *Tarpeyiſką*, wasi zaś Konsulowie niech wspomną na *Appiusza.* A ieżli kto śmieć będzie w jarzmo was wtrącić, przygotuycie mu los *Katyliny* i *Cezara* etc.

Uwagi nad Egiptem Syryą i ſiłą Angielſką w Indyach (z Dekady filozoficzney.)

Pułkownik *Angielſki Capper* ktory w r. 1778 z *Indyow* przez wielkie puſtynie i *Egipt* do *Europy* powrocił, ogłoſił uwagi ſwoie nad tą drogą czynione. „*Anglia* (mówi on) otrzymała nakoniec tę część handlu *Indyiſkiego*, ktora większey nierownie ieſt rozległości, niż ta, iaką którykolwiek inny naród mogł otrzymać, wyiąwszy *Egipt.* Każdy wie, iż tym sposobem *Anglia* poſtawiła ſię w ſtanie przepisywania prawa całey *Europie.* Lecz nie trzeba na to ducha prorockiego, ażeby przepowiedzieć, iż my opanowawszy to źrzódło bogactw, w szali polityczney tak głęboko upadniemy iak *Hollandya, Portugalia, Wenecya*, a nawet *Egipt.*„ Trzeba przyznać iż w tym twierdzeniu Pułkownika *Angielſkiego* ieſt wiele szczerości. Nie mowi on tu nic nowego dla tych którzy zaſtanawiali ſię nad pozorną tylko potęgą *Anglii* i możnością iey zniszczenia, lecz mało uważnym oczom, podaie on światło i odkrywa sposoby, które do szczęśliwego ſkutku doprowadzić mogą. Tworząc te nadzwyczayne okoliczności, w które teraz świat cały uwikłanym zoſtał, okazaliśmy pewny rodzay Wszechmocności, dziś gdybyśmy tych wypadkow nie użyli na zgnębienie potęgi głownego naszego nieprzyiaciela, przypisanoby nam niedoſtatek roſtropności. Jego naywiększe źrzódło bogactw leży w *Indyach.* Tam ie zniszczyć powinniśmy, a przez *Egipt* niezawodnie celu tego dopiąć możemy. *Anglicy* tak czuli ważność kommunikacyi z *Indyami* przez *Egipt*, iż nic nie opuścili, coby ią zabespieczyć mogło; intryga, zuchwałość, a nadewszyſtko ſtałość w utrzymaniu ſię przy ſwoim, która nad wszelkie inne ſposoby nayſkutecznieyszą bywa, wszyſtko to użyte od nich było. Gdy *Ali Beg* przedſięwziął utworzyć z *Egiptu i Syryi* państwo niepodległe, i w tym celu opanował *Mekkę*, okręty *Angielſkie* przybyły zaraz do *Suez* z podarunkami, dla tego nowego zdobywcy. Po upadku *Ali Bega* gubernator *Bengalu* poſłał inny okręt handlowy do tegoż portu, a w naſtępnym roku 1775. wszedł w negocyacye z *Muhamed Begiem* naſtępcą *Alego*, i zrobił z nim

umowę względem żeglugi nayrozległeyszey dla kompanii *Indyiſkiey*. Smierć *Muhomeda* zniszczyła tę umowę. Okręty iednak *Angielſkie* z bogatemi ładunkami towarow *Indyiſkich* wciſkały ſię nieuſtannie do morza *Czerwonego*. To zatrwożyło *Portę*. Wyszedł potym ferman, ktorym zakazano wszelkim okrętom *Europeyſkim* wchodzić do portu *Suez*, ieżeli nie chcą podlegać karze poſtanowioney na okucie w kaydany kapitana i całego ekwipażu. Tym sposobem droga dla *Anglikow* przez morze zatamowaną była. Wszakże wszyſtkich oni przykładali ſtarań, aby mogli pewną drogę lądem otworzyć. W r. 1776. dowiodł wspomniony pułkownik *Capper*, iż można z *Bombay* do *Liworno* w 3. mieſiącach i 20. dniach przybyć. Inni także *Anglicy* wyszukiwali drog ieszcze łatwieyszych i krotszych do przebycia lądem. Wszyſtkie te doświadczenia były tylko wſtępem do proiektu ułożonego podziału państwa *Ottomańſkiego*, w ktorym podziale *Anglia* żądała panowania na morzu *Czerwonym* dla umocowania potęgi swoiey w *Indyach*, i oddalenia wszelkiego do nich przyſtępu. Proiekt ten zapewneby był przyszedł do ſkutku, przy ospałości naowczas rządu *francuzkiego*, gdyby nagła rewolucya wszyſtkich tych rachunkow politycznych nie odmieniła. Wyprawa G. *Buonaparte* uwolni teraz *Indye* od ich ciemiężycielow, a *Egiptowi* wroci ten kwitnący handel, ktorym niegdyś tak był wſławiony. Nie ieſt tu więc mowa o śrzodkach, ktore powinnyby być użyte przeciw rządowi knuiącemu plany na naszą zgubę, i śmieiącemu ogłoſić woynę zniszczenia. Nasz zamiar nie ieſt niszczyć, ale raczey budować. Z wzdrygnieniem tylko i wzgardą poglądać mogą inne narody na to mocarſtwo, ktore zemſtą tylko oddycha, lecz zadziwiaiącym okiem pogląda świat cały na Rzpltę, ktora swą ręką otwiera nowe źrzodła pomyślności, do ktorych wszyſtkie narody przyſtęp mieć będą, a wdzięczna dobrodzieyſtwom nauk i kunsztow, przywraca ie w tych okolicach, zkąd do nas wyszły, ale gdzie nieszczęściem światło ich zgaszone zoſtało.

z Bruxelli dnia 7. Września.

Donoszą z *Dunkierki*, iż iedna korweta i ieden ſtatek korserſki wkrótce po ſobie wyszły przed kilku dniami z tego portu naładowane niezmierną liczbą ręczney ſtrzelby, pałaſzow, ammunicyi woienney wszelkiego rodzaiu, z wielu wybornemi kanonierami. Zapewniaią, iż ta mała wyprawa przeznaczona ieſt do *Irlandyi*.

z Bruxelli dnia 9. Września

Donoszą z *Dunkierki*, iż *Anglicy* dowiedziawszy ſię zapewne, iż z tego portu wyszło kilka ſtatkow z bronią, ammunicyą i woyſkami na taiemną wyprawę, oblegli na nowo to ſtanowiſko czterema wielkiemi fregatami i trzema kutrami. Nieprzyiaciel pomknął nawet śmiałość aż do ſtrzelania z armat do zewnętrznych bateryow, ktore z taką mocą i ſkutkiem odpowiedziały, iż przymuszonym był do uſtąpienia.— Lekkie woyſka, ſapery i korpusa artylleryi które zaymowały ſtanowiſka od *Boulogne* aż do *Calais*, udały ſię do armii *Mogunckiey*.

z Hagi dnia 11. Września.

Ob: *Schimmelpenink* miniſter nasz w *Paryżu* wraz z Vice-Admirałem *Winter* przybyli tu zawczoray. Pierwszy ma ſię udać do swego oyczyſtego miaſta *Amſterdamu*, gdzie dawniey nayſławnieyszym był patronem.— Z *Texel* donoszą co naſtępuie „ Woyſka *Francuzkie i Batawſkie* przeznaczone do pewney wyprawy, znowu z okrętow na ląd wyſiadły i ſtać tu będą załogą. Wyspa nasza wzmocniona będzie woyſkiem, dla zaſłonienia iey i portu przeciw napaści *Anglikow*, którzy przygotowania w tey mierze zdaią ſię czynić.

z Madrytu dnia 24. Września.

Zdarzenia, które początek swoy wzięły od doznaney przez P. *de Jouvellanos* niełaſki, w dalszym ſwym ciągu widzieć ſię daią. Trzynaście znakomitych osob w wysokich urzędach, zoſtały daleko od ſtolicy i od dworu wyſłane. Nie ieſt ieszcze doſtatecznie wiadomo co było do tey surowości powodem. Procz tego oddalono od dworu trzech Grandow *Hiſzpańſkich*. Król dał im zlecenie dyplomatyczne. Xiąże *d'Oſſuna* wyſłany zoſtał do *Wiednia*, Xiąże *del Parque do Peterzburga*, Xiąże *d'Uceda do Lizbony*. Spodziewane są ieszcze nowe odmiany.— W iednym liście z *Lizbony* pod d. 18. wyrażono ieſt: Nie przeſtaią nam czynić podchlebną nadzieię bliſkiego pokoiu, a niektòre podobieńſtwa wieść tę usprawiedliwiaią. *Anglicy* przewożą do *Gibraltaru* szpital i arsenał, ktòry ſię tu znayduie, a woyſka ich czynią przygotowania do weyścia na okręty. Znayduie ſię tu *Don Diego de Norenha*, ktòry w charakterze poſła *Portugalſkiego* ma iechać do *Paryża*. Rząd iednak *Francuzki* nie chce go prędzey przyiąć, dopoki *Portugalia* pewnych warunkow przedugodnych nie dopełni.— Mowią, iż Ob. *Truguet* dawny poseł Rzpltey *francuzkiey* tu ſię ożeni.

z Semlina dnia 26. Sierpnia.

Przewoz żywności wszelkiego rodzaiu do armiy *Włoſkiey* ieſt niezmierny. Codziennie prawie przeprowadzaią z *Dunaiu* na *Sawę* ſtatki naładowane mąką, owsem etc.— Donoszą z *Belgradu*, iż Gubernator tego miaſta zoſtał z urzędu złożony. Nie mamy żadney autentyczney wiadomości o prawdziwym ſtanie rzeczy w *Widdynie*.— Liſty z *Konſtantynopola* potwierdzaią wiadomość o przybyciu *Francuzow* do *Alexandryi*, i dodaią, iż upał tego roku tak ieſt nadzwyczayny, iż sami tamteysi mieszkańcy z trudnością wytrzymać go mogą.

z Raſtad dnia 11. Września.

Na wczorayszey ſeſſyi deputacyi Rzeszy ułożono *Conclusum* odpowiadaiące na oſtatnią notę legacyi *Francuzkiey*. Wſtęp do tego *Concluſum* ieſt naſtępuiący: Deputacya Rzeszy sądzi iż winna ieſt odpowiedzieć wspolnie z pełnomocnym Miniſtrem Cesarſkim na notę legacyi *Francuzkiey* pod d. 15. *Fructidora* (1 Września.)— W tey odpowiedzi wyrażaią, iż *Francuzi* przez domaganie ſię mieysc ufortyfikowanych na prawym brzegu *Renu*, prawie zupełnie zniszczyli nadzieię ugodzenia ſię w tey okoliczności. Iż Rzesza przyſtałaby wreszcie na odſtąpienie wyspy S. *Piotra*, gdyby nawzaiem miała sobie odſtąpione *Kehl*, *Caſſel*, i twierdzę *de Mars*, i gdyby ſię wyrzeczono wſzelkich na prawym brzegu *Renu* pretensyi.—Drugi artykuł tego *Conclusum* przypomina iż odſtąpienie lewego brzegu *Renu* zaszło na d. 11. Marca r. t. i że woyſka Francuzkie natychmiaſt z prawego brzegu miały być wyprowadzone, a zatym Deputacya doprasza ſię o uſkutecznienie tego przyrzeczenia, i o uwolnienie mieszkańcow od niezmiernych kontrybucyi, iakiemi są obciążeni.

Mowią tu iż woyſka Cesarſkie cofnęły ſię od kraiu *Gryzonow* i że dwor *Wiedeńſki* zbliża ſię z rządem *Francuzkim*. Jutrzenka pokoiu może z nagła zaświeci. Oſtatni kuryer z *Paryża* do *Wiednia* przybyły, miał przywieść pocieszaiące wiadomości. W *Wiedniu* także mocno mowią o pokoiu.

z Arau dnia 6. Września.

Insurgenci z *Appenzel* i innych kantonow *Szwaycarſkich* wzbraniali ſię wykonać przyſięgę na nową konſtytucyą, zebrali ſię przy *Trogen* z czterema armatami. Dnia 30. Sierpnia wyszło z *St. Gall* 5000. ludzi powiększey części *Szwaycarow*. Lecz pisma z *St. Gall* pod 3. Września donoszą o mocney bitwie, po którey przyſtąpiono do traktowania, i wszyſtko zgodnie zakończyć ſię miało.— Interess *Gryzonow* ieſt dotąd w zawieszeniu. Wielka nasza Rada na seſſyi 23. Sierpnia, zważywszy nienadwątloną przychylność patryotow *Gryzonow* do nowego rzeczy porządku, i mocne ich ugruntowanie ſię w tych prawidłach, które ich wyſtawia na niebespieczeńſtwo utracenia maiątkow, a nawet własnego życia.— Zważywszy, iż artykuł 18. Konſtytucyi, wzywa *Gryzonow* do złączenia ſię z *Helwecyą*, i że to wezwanie ponowionym zoſtało przez Dyrektoryat *Helwecki*.— Zważywszy, iż każdy obywatel *Gryzon*, który na mocy tego wezwania przyimuie Konſtytucyą *Helwecką*, ſtaie ſię przez to ſamo obywatelem *Szwaycarſkim*, poſtanowiła; oświadczyć publicznie, iż wszyscy patryoci *Gryzońscy* prześladowani i wypędzeni, będą na ich rekwizycyą uważani i przyięci iako obywatele *Helweccy*.— Na ſeſſyi ſenatu tegoż dnia odprawioney, ta rezolucya iednomyślnie potwierdzoną zoſtała.

z Florencyi dnia 31. Sierpnia.

Wydano na publiczność naſtępuiący dziennik: *Kommiſſarze Dyrektoryatu Wyk: Rzpltey Francuzkiey w Rzymie, do Ob.* Reinhard *Miniſtra Rzpltey Francuzkiey w Toſkanij*.— Flotta *Francuzka* wraz z swoim konwoiem 20 *Meſſidor* (8. Lipca) zarzuciła kotwicę w porcie *Alexandryiſkim*. Odbierzesz zapewnę tę wiadomość z ukontentowaniem. Niszczy ona wſzyſtkie nikczemne pogłoſki, które o iey loſie w tych dniach rozſiewano. — Pozdrowienie i Braterſtwo. — (podpis) *Bertolio, Florent, Dupont.*

Gazeta w tym mieście wychodząca, zawiera w sobie liſt z *Konſtantynopola*, w którym czytamy szczegóły naſtępuiące: „Dnia 8. Lipca flotta i konwoy Francuzki pokazały ſię przed *Alexandryą*. Domagała ſię nayprzod o żywność i o pozwolenie wylądowania, czego im odmowiono, a artyllerya moſtowa zaczęła ſtrzelać do okrętow Francuzkich, które iey z mocną wzaiemnością odpowiedziały. To ſtrzelanie trwało przez kilka godzin. Tym czasem ieden oddział woyſk Francuzkich wyſiadłszy na ląd w nieiakiey odległości od miaſta, opanował wznoszącą ſię nad portem twierdzę, a tym sposobem dopomogł weyściu ſlotty, i wylądowaniu całego konwoiu. Naypierwszym ſtaraniem Generała *Buonaparte* było zabespieczenie woyſka od zarazy; tym końcem kazał spalić dwa okręty, ieden *Raguzańſki*, drugi *Alexandryiſki*, które ſię znaydowały w porcie, a ekwipaże ich pod ściſłą poddał kwarantannę. Zatrudnił ſię potym zebraniem doſtateczney dla woyſka żywności, osobliwie ryżu; wſzyſtko za gotowe pieniądze. Donoszące o tym depesze dodaią, iż od czasu wylądowania zupełna spokoyność panuie w *Alexandryi*. Okręty do *Konſtantynopola* przeznaczone, wolno i bespiecznie przechodzą. Konwoy ze zbożem i innemi rzeczami, wkrotce miał ztamtąd do tey ſtolicy popłynąć.— Podług oſtatnich liſtow z *Neapolu*, woyſka nieprzeſtaią przeprawiać ſię do *Sycyliy*. W obydwoch Króleſtwach czynią ſię mocne przygotowania do odporu napaści. Też liſty dodaią, iż Król rozkazał wydać liſt okolny do wſzyſtkich Gubernatorow Miaſt i Powiatow Króleſtwa, z oboſtrzeniem ażeby nie były otwierane aż dnia 3. Września z rana, i ażeby urządzenia w nich wyrażone z naywiększym wykonano pospiechem.

z Genui dnia 31. Sierpnia.

Ob. *Belleville* Konsul *Francuzki* przy naszey Rzpltey odprawił podroż do *Medyolanu*, zkąd dnia wczorayszego powrocił. Zapewniaią, iż ma sobie polecone uſkutecznienie rozmaitych odmian w ciele Prawodawczym *Liguryiſkim*.— Wschodnia część naszego kraiu znayduie ſię w naylepſzym ſtanie obrony, na wielu mieyscach wysypuią nowe baterye. Oczekuiemy także na 15. tyſięcy woyſka *Francuzkiego*, główna kwatera założona będzie w *Maſſa Carrara*.

z Medyolanu dnia 31. Września.

Oſtatniego czwartku Liſty z podpisem Miniſtra *Trouvé* i Generała kommenderuiącego *Brune* poſłane były 78. członkom wielkiey Rady, i 38 Rady Starszych. Te Liſty zapraszały ich, ażeby ſię znaydowali w pałacu Legacyi *Francuzkiey* o godzinie 9. wieczorem. Te członki zabawiły tam do 4. godziny z rana. W tym zgromadzeniu czytana była nowa Konſtytucya, którą Rząd *Francuzki* Rzpltey *Cisalpińſkiey* nadaie; Jeſt ona prawie zupełnie na wzór *Rzymskiey* ułożona. Stanowi 11. Departamentow. Liczba Reprezentantow przez połowę ieſt zmnieyszona to ieſt 80. członkow wielkiey Rady, 40. Rady Starszych.— Te odmiany sprawiły mocne na umyſłach wrażenie. Dnia wczorayszego liczne patrole przebiegały ulice; Obydwom Radom dodana była ſtraż gwardyi Ciała Prawodawczego i woyſk *Francuzkich*. Przy ſalach obydwoch Rad ſtały ſzyldwachy z officerem, nie wpuszczaiąc Reprezentantow w urzędach ſwych niepotwierdzonych. Liczne oddziały Infanteryi i iazdy poroſtawiane były na ulicach prowadzących do pałacu ſeſſyow. Oczekuiemy na bliſką nominacyą trzech nowych Dyrektorow. Ci którzy ſię oddalaią, są: OOb: *Savoldi*, *Teſti*, *i Lamberti*. Jeſt mniemanie, iż zaſtąpieni będą przez OOb. *Sopranzi*, *Birago*, *i Luoſi*. Rady zebrały ſię dnia wczorayszego w Wydział taiemny, Mowią, iż wyznaczyły Kommiſſyą dla roztrząśnienia nowey Konſtytucyi. Na poparcie planu ſprowadzono do *Medyolanu* rozne oddziały woyſk *Francuzkich*.

OBWIESZCZENIE.

Nayiaśnieyszy Król Jmć Pruski Pan Nasz Miłościwy, Dzieła Hypoteki na wzor uregulowanego w inszych Jego Prowincyach, w bywszych Polſkich w roku 1796. pod Panowanie Jego doszłych Powiatach urządzenie poſtanowił.— Pewność i bespieczeńſtwo własności i Praw do Dòbr nieruchomych, przywrocenie i zatwierdzenie kredytu Obywatelſkiego, są urządzenia tego zamiarem.— Wyszły pod dniem 12. Kwietnia 1797. Patent obeymuie w sobie obszernieysze w tey mierze przepisy i warunki.— Mocą tegoż Patentu, wszyscy do Dóbr i Gruntow w wspomnionych Powiatach położonych Prawa do Sukcesſyi, Hypoteki, lub insze iakie realne pretensye maiący, wezwani ſą do niezwłocznego odezwania ſię z niemi, naypoźniey do oſtatniego Grudnia 1798.— Takowe odezwy względem bywszych Krakowſkich Powiatow do Regencyi Piotrkowſkiey; względem Powiatow Mazowieckich od lewego brzegu Wiſły leżących, oraz Miaſta Warszawy, do Regencyi Warszawſkiey; względem wszyſtkich zaś inszych, przy prawym brzegu Wiſły sytowanych Powiatow i Gruntow, do nowo-Wschodnio-Pruſkich Regencyi w Białymſtoku albo w Toruniu czynione bydź powinny.— Te odezwy mogą bydź uſtnie, przez Plenipotentow albo na pismie zanoszone. Każda Regencya zgłaszaiącemu ſię do niey obszerną da rezolucyą i naukę.— Kto do oſtatniego Grudnia 1798. cale nieodezwie ſię, nie utraci w prawdzie całego swego Prawa, ale będzie muſiał na to przyſtać, co ſędzia, ktoremu Exyſtencya pretensyi iego była niewiadoma, w Xiędze Hypoteczney poźniey zapisze i poſtanowi.— To więc podaie ſię inieyszym uwiadomieniem do powszechney wiadomości każdego, który może mieć iaki w tey mierze intereſs. Patentu ſamego zawieraiącego w sobie dokładnieysze przepisy, wszędzie w Południowych i nowo-Wschodnich Pruſſach, tudzież w wszyſtkich Magiſtratach Rządowych i wyższych Sądach każdey Prowincyi Królewſkiey doſtać można.— W Berlinie dnia 14. Kwietnia 1797.— Na wyraźny rozkaz Nayiaśnieyszego Pana.

de GOLDBECK.